

IV. POLITIČKE STRANKE

POLITIČKE STRANKE

- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između vlasti i građana
 - **političke organizacije građana** (relativno trajne)
 - utemeljena radi oblikovanje **pojedinačnih interesa**
 - **borba** za vlast ili **održavanje** na **vlasti**

ZADAĆE POLITIČKIH STRANAKA

- zadaća **reprezentacije**
 - predstavljanje volje i interesa određene dr. skupine
 - zadaća **konkurencije**
 - nadmetanje s drugim strankama u borbi za osvajanje vlasti
 - zadaća **integracije**
 - u svoje redove uključuju (integriraju) različite slojeve društva (*politička socijalizacija*)
- cilj političke stranke je **prenijeti volju birača u parlament**
 - svaka stranka mora imati **program i statut**

norme, vrijednosti, načela i ciljevi
za koje se stranka zalaže i što bi
pokušala učiniti ako dođe na vlast

regulira funkcioniranje
unutar stranke
(ustrojstvo stranke)

NASTANAK POLITIČKIH STRANAKA

- političke stranke se **javljaju u 17. st.** – Engleska – Vigovci (*Whigs*) i Torijevci (*Tories*) – *kad jača moć engleskog parlamenta, a kraljeva moć slabi*
- smisao stranačkog djelovanja dobivaju u 19. st. kad se širi **opće pravo glasa**
- u početku se pravo glasa ograničavalo **imovinskim cenzusom**
 - *žene su prve dobile pravo glasa u **Švedskoj 1867.**, a zadnje u **Saudijskoj Arabiji** – 2011. godine*
 - *u **Hrvatskoj** – 1945. godine*
 - *Švicarska – 1971. (na federalnoj razini) - 1990. (na kantonalnoj)*

UDRUŽENJA STRANAKA

- **KOALICIJA** je savez političkih stranaka koje se udružuju na određeno vrijeme zbog ostvarenje nekog zajedničkog cilja
- spajanjem u koaliciju stranka ne gubi svoju samostalnost

- **vrste koalicija:**

- prirodne i neprirodne
- predizborne i postizborne
- minimalne i velike

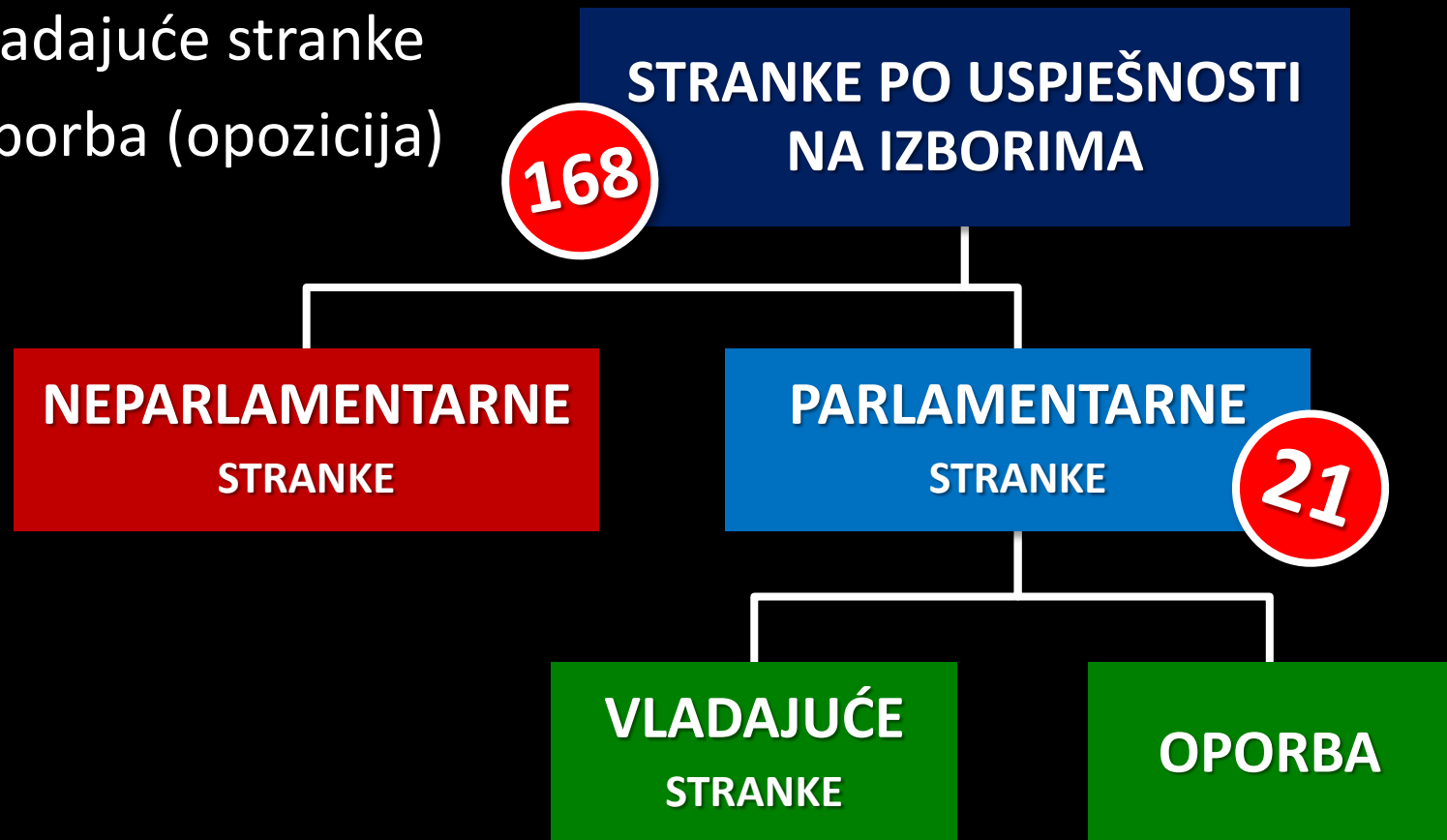
- **UNIJA STRANAKA** je spajanje stranaka kojim se gubi samostalnost i prihvaća jedinstven zajednički program

- npr. **CDU** (njem. Christlich-Demokratische Union) i **CSU** (njem. Christlich-Soziale Union in Bayern)

POL. STRANKE – *uspješnost na izborima*

- s obzirom na **uspješnost na izborima**, razlikujemo:
 - neparlamentarne stranke
 - parlamentarne stranke
 - vladajuće stranke
 - oporba (opozicija)

PODJELA POLITIČKIH STRANAKA

– **PO IDEOLOGIJI** političke stranke se dijele na:

- konzervativne
- liberalne
- demokršćanske
- socijaldemokratske

KONZERVATIVNE

LIBERALNE

DEMOKRŠĆANSKE

SOCIJALDEMOKRATSKE

– također se dijele na:

- ljevicu
- desnicu
- centar

} podjela iz doba
Francuske
revolucije

LJEVICA

DESNICA

CENTAR

KONZERVATIVNE

- sustav vrijednosti koji **čuva poredak od naglih promjena**
- opravdava trenutno stanje (*status quo*)
- teži harmoniji i miru u društvu
- **zajednica iznad pojedinca**

LIBERALNE

- zalažu se za što manje ograničavanje sloboda pojedinca
- **zagovaraju privatno vlasništvo i slobodu tržišta („laissez-faire“)**
- suverenitet naroda i dioba vlasti
- **pojedinač iznad zajednice**

DEMOKRŠĆANSKE

- temelje se na **socijalnom nauku Katoličke Crkve**
- osnovne vrijednosti su **čovjek i njegovo dostojanstvo**
- sloboda je ograničena zaštitom javnog morala utemeljenog na kršćanskom nauku

SOCIJALDEMOKRATSKE

- zalažu se za **socijalni program i rješenje socijalnih pitanja**
- temeljne vrijednosti su **sloboda, ravnopravnost i solidarnost**
- ciljeve postižu reformističkim metodama

USPOREDBA LIBERALNE I SOCIJALNE DEMOKRACIJE

	LIBERALNA DEMOKRACIJA	SOCIJALNA DEMOKRACIJA
ULOGA DRŽAVE	država se nema pravo uplitati u sferu privatnosti pojedinci i tvrtke slobodno biraju put prema profitu i blagostanju	opće dobro može jamčiti jedino država država vodeći računa o javnom interesima pravo uplitanja u neke privatne slobode
POREZNA POLITIKA	jednak porez za sve bez obzira na zaradu, proporcionalno oporezivanje	što veća zarada to veća porezna stopa, progresivno oporezivanje
PITANJE PLAĆA	jamči samo „najnižu plaću”, ne ograničava se poduzetnička sloboda	jamči više od minimalne plaće
NEZAPOSLENOST	slobodno otpuštanje radnika i službenika	država ograničava otpuštanje radnika i službenika
ULOGA MEDIJA	osiguravaju različite izvore informacija, informacija je roba	promiču određene vrijednosti, nenasilje i pluralnost

Izvor: Knežević-Hesky, A.: *Politika i gospodarstvo*, udžbenik za strukovne škole, Alfa, 2014.

ODNOSI TEMELJNIH POLITIČKIH STRANAKA PREMA NAJVAŽNIJIM PITANJIMA POLITIČKOG DJELOVANJA

	SOCIJALNA PITANJA	PITANJE SLOBODA	PITANJA DRŽAVNOG INTERVENCIONIZMA
KONZERVATIVCI	Sva socijalna pitanja treba rješavati unutar mogućnosti. Svatko u njima mora podjednako sudjelovati.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala, nacionalnom sigurnošću i sl.	Država ima pravo i <u>zadaću intervenirati</u> radi svoje zaštite.
LIBERALI	Nužna je pomoć socijalno ugroženima radi dobrobiti zajednice i pojedinaca.	<u>Sloboda je neupitna</u> i svaki njezin oblik treba imati društvenu potporu.	Svaki je <u>državni intervencionizam nepoželjan</u> .
SOCIJALISTI	Socijalna su pitanja društvena briga. Pristaše su jednakosti u sudjelovanju za sva društvena dobra.	<u>Slobode su temelj svih djelovanja</u> i ograničavaju se samo slobodom drugih.	Država mora <u>intervenirati u odnosima rada i kapitala, te osigurati raspodjelu društvenog bogatstva</u> .
DEMOKRŠĆANI	Politika socijalne skrbi za sve društvene slojeve prema dohotku građana.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala utemeljenoga na kršćanskom nauku.	Država ima pravo i <u>zadaću intervenirati</u> u ostvarivanju svoje zaštite i zaštite teritorijalnog integriteta.

LJEVICA

- nadahnute ideologijom **oslobađanja radničke klase i stvaranjem besklasne zajednice** (marksizam)
- **zagovaraju nasilne političke promjene**

CENTAR

- opcija **izbjegavanja krajnosti**, nasilja i nestabilnosti
- označava **političko djelovanje između ljevice i desnice**
- skloni su povezivanju s obje strane

DESNICA

- **konzervativizam i nepromjenjivost**
- **protuliberalne i proturevolucionarne ideje**
- kroz povijest se mijenja (neokonzervativizam ili nova desnica)

DESNI
CENTAR

LIJEVI
CENTAR

Ronald Reagan

PARLAMENTARNI IZBORI 2016. CENTAR

LJEVICA

DESNICA

61

HDZ

54

NARODNA
KOALICIJA

13

Most

8

Živi zid

3

IDS

2

Milan Bandić

1

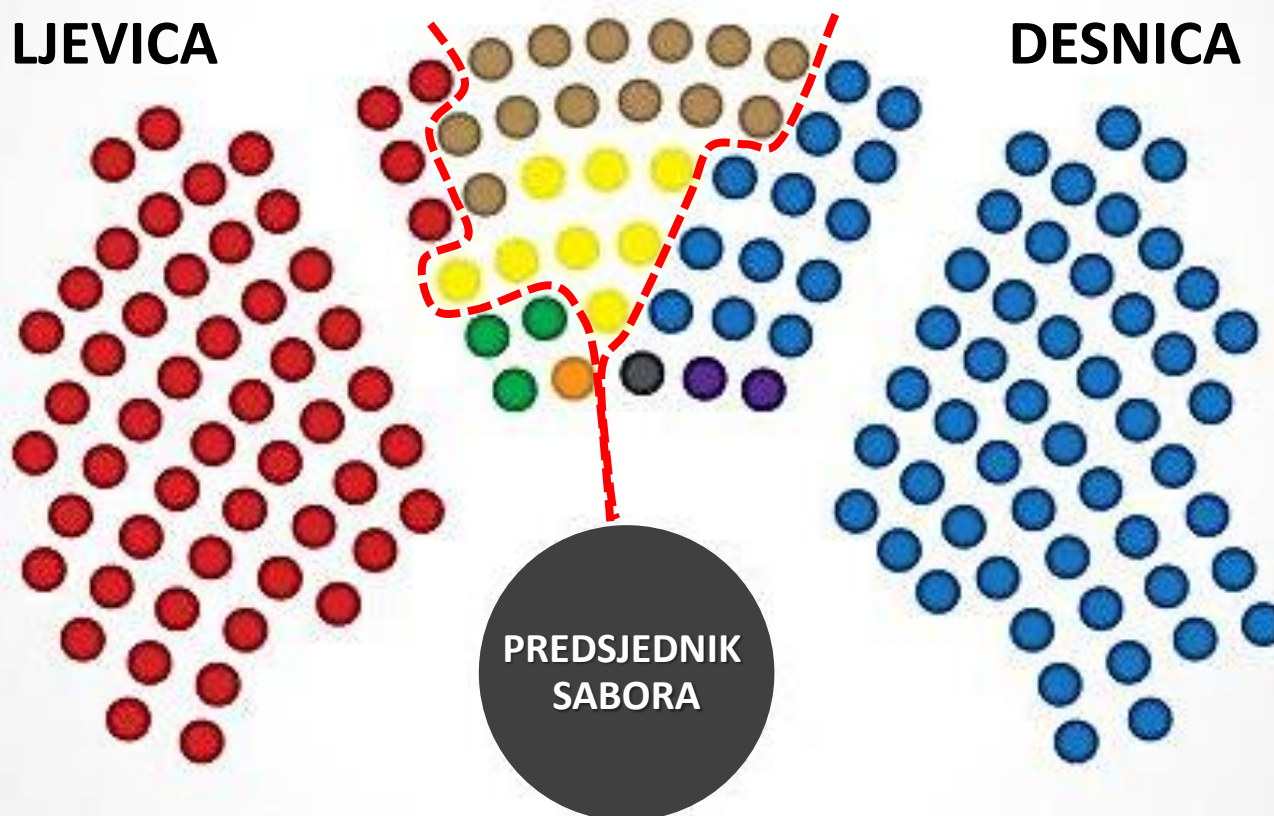
HDSSB

1

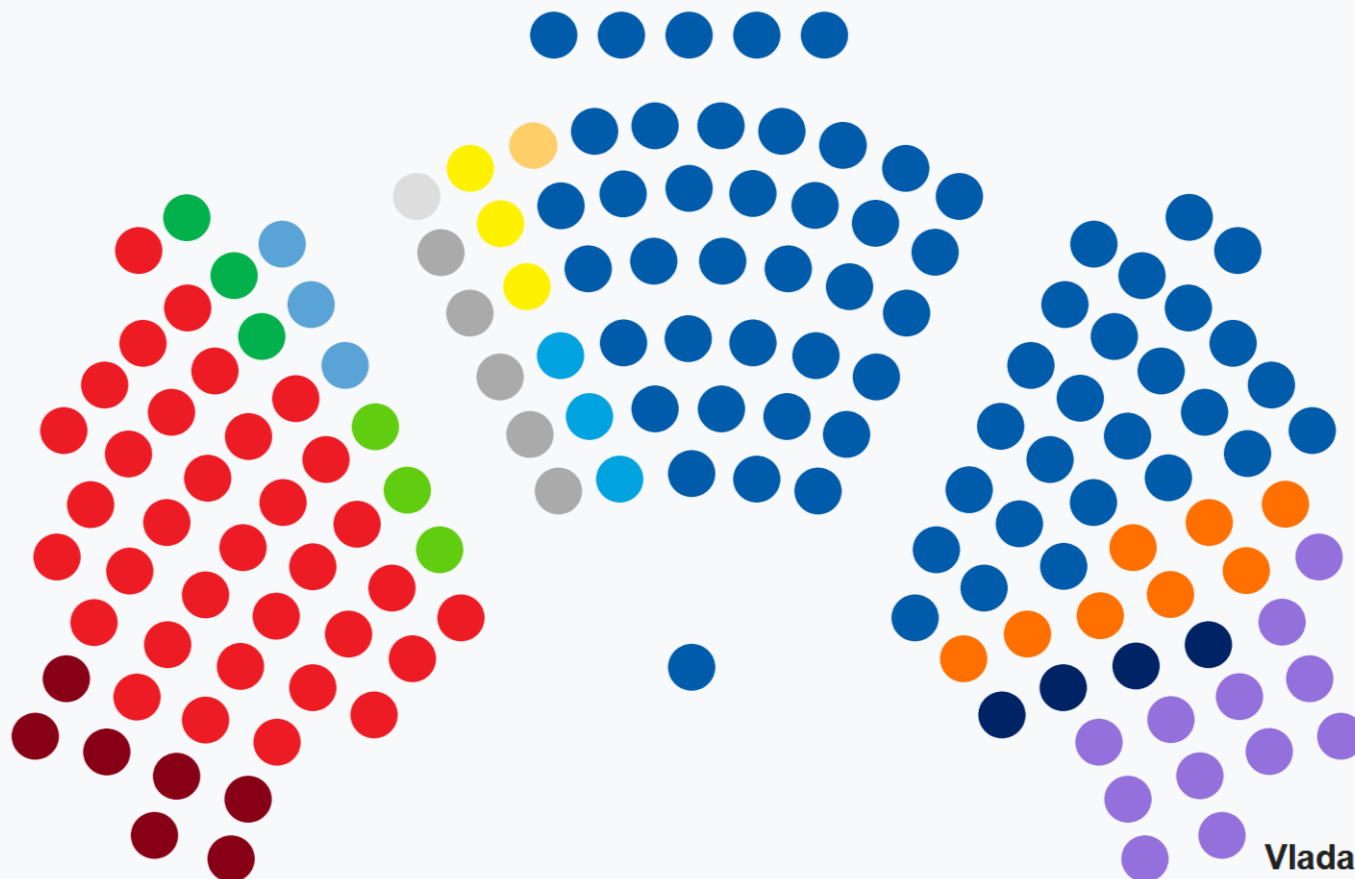
Ž. Glasnović

8

Nacionalna
manjina

9. saziv Sabora (151 zastupnik)

Vlada:

HDZ (61)

Potpورا vladi:

Nezavisni (5)

SDSS (3)

HDS (1)

HDSSB (1)

HNS (1)

HSLs (2)

NS-R (1)

Oporba:

SDP (34)

DPMŠ (12)

MOST (6)

Možemo! (4)

Suverenisti (4)

IDS (3)

HSS (2)

Fokus (1)

GLAS (1)

HSU (1)

Pametno (1)

STRIP (1)

NL (1)

RF (1)

Nezavisni (3)

10. saziv Sabora – 2020.
151 zastupnik

POLITIČKE STRANKE U RH

(19. st)

- višestranačje se u Hrvatskoj **javlja u 19. st.**
 - **Narodna stranka** – *Josip Juraj **Strossmayer** i Franjo **Rački***
 - **Stranka prava** – *Ante **Starčević** i Eugen **Kvaternik***
 - **Hrvatska pučka seljačka stranka** – *braća **Radić***
 - **Liberalna stranka** – *Franjo **Deak***
- ideje i programi tadašnjih stranaka, postat će temelji današnjih stranaka

J. J. Strossmayer

Franjo Rački

Ante Starčević

Eugen Kvaternik

Antun Radić

Franjo Deak

LINKOVI NA VIDEO O STRANAČKIM OSNIVAČIMA

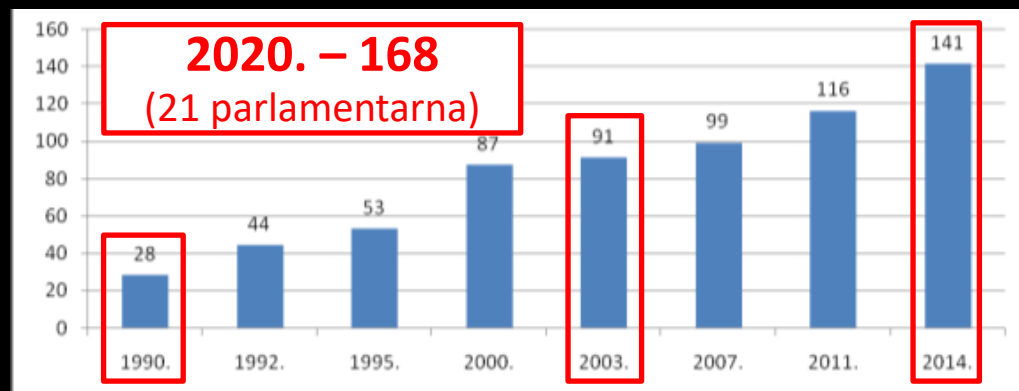
- Josip Juraj Strossmayer - <https://youtu.be/RGcluneoC3Y>
- Franjo Rački - <https://youtu.be/5ISev2pVdRc>
- Ante Starčević - <https://youtu.be/D4prHLd84Nw>
- Eugen Kvaternik - <https://youtu.be/oTl BXnAVng>
- Braća Radić - <https://youtu.be/koBMzncQlZw>

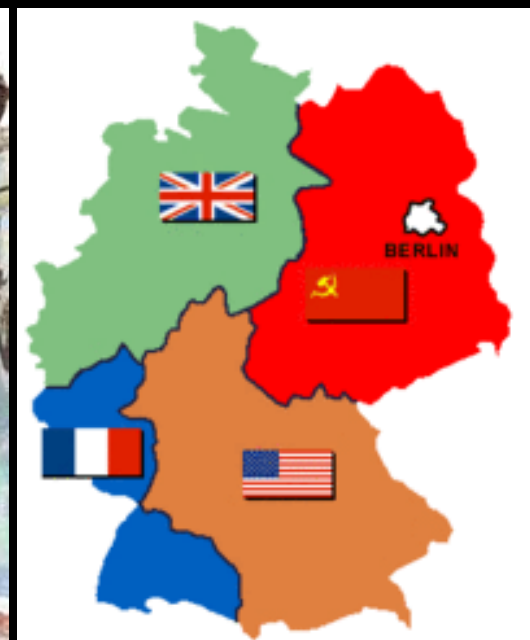
- temeljne odrednice programa stranaka u 19. st:
 - nacionalni identitet
 - politička i gospodarska neovisnost
 - održavanje u trenutnim savezima
(*Austro-Ugarska, Personalna unija s Ugarskom, jugoslavenska zajednica naroda*)

POLITIČKE STRANKE U RH

(20. st)

- događaji koji su prethodili uvođenju parlamentarne demokracije u RH:
 - **pad Berlinskog zida**
 - **raspad SSSR-a**
 - **pad diktature u Rumunjskoj**
- **zajednički elementi prekretnica** u životu zemalja bivšeg istočnog bloka:
 - prekid s dotadašnjim političkim sustavom (*komunizam → demokracija*)
 - traženje novog gospodarskog sustava (*komanditno → tržišno*)
 - pojava nacionalne homogenizacije (*osamostaljenje država*)
- **višestranačje u RH:**
 - 1990. – 28 stranaka
 - 2020. – 168 stranaka

LINKOVI NA VIDEA POLITIČKE STRANKE U 20. st

- događaji koji su prethodili uvođenju parlamentarne demokracije u RH:

https://youtu.be/Guq4aiEV_N8

- Video o Berlinskom zidu: <https://youtu.be/WQkddOaUNOM>

POLITIČKE STRANKE U RH

- prema idejama, orijentaciji i sustavu vrijednosti, u RH utemeljene su:
 1. narodne stranke
 2. konzervativne stranke
 3. liberalne stranke
 4. kršćansko-demokratske stranke
 5. seljačke stranke
 6. stranke tradicionalne i nacionalne orijentacije
 7. socijaldemokratske stranke
 8. regionalne i regionalističke stranke
 9. stranke nacionalnih manjina
 10. ostale političke stranke

POLITIČKE STRANKE U RH (*Ustav RH, čl. 6.*)

Članak 6.

Osnivanje političkih stranaka je slobodno.

Unutarnje ustrojstvo političkih stranaka mora biti sukladno temeljnim ustavnim demokratskim načelima.

Stranke moraju javno polagati račun o porijeklu svojih sredstava i imovine.

Protuustavne su političke stranke koje svojim programom ili nasilnim djelovanjem smjeraju podrivanju slobodnoga demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske. O protuustavnosti odlučuje Ustavni sud Republike Hrvatske.

Zakonom se uređuje položaj i financiranje političkih stranaka.

Političke stranke

(plan ploče)

- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između vlasti i građana
- **ZADAĆE POLITIČKIH STRANAKA**
 - zadaća **reprezentacije**
 - zadaća **konkurencije**
 - zadaća **integracije**
- cilj političke stranke je **prenijeti volju birača u parlament**
- svaka stranka mora imati **program** i **statut**
- **program stranke** – norme, vrijednosti, načela i ciljevi za koje se stranka zalaže i što bi pokušala učiniti ako dođe na vlast
- **statut stranke** – regulira funkcioniranje unutar stranke (ustrojstvo stranke)

Političke stranke

(plan ploče)

- **KOALICIJA** je **savez političkih stranaka** koje se udružuju na određeno vrijeme zbog ostvarenje nekog zajedničkog cilja
 - spajanjem u koaliciju stranka **ne gubi svoju samostalnost**
- **UNIJA STRANAKA** je **spajanje stranka** kojim se **gubi samostalnost** i prihvaća jedinstven zajednički program

POLITIČKE STRANKE

(plan ploče)

- višestranačje se u Hrvatskoj javlja u 19. st.
 - **Narodna stranka** – *Josip Juraj **Strossmayer** i Franjo **Rački***
 - **Stranka prava** – *Ante **Starčević** i Eugen **Kvaternik***
 - **Hrvatska pučka seljačka stranka** – *braća Antun i Stjepan **Radić***
 - **Liberalna stranka** – *Franjo **Deak***
- događaji koji su prethodili uvođenju demokracije u RH u 20. st.:
 - **pad Berlinskog zida**
 - **raspad SSSR-a**
 - **pad diktature u Rumunjskoj**
- danas u RH ima **168 stranaka** od čega je **21 parlamentarna**